

4. Інвестування залучених коштів у сектори економіки, а не фінансування за їх рахунок поточних потреб держави, зокрема соціальних видатків.

Література

1. *Зовнішній борг України на кінець III кварталу 2012 року [Електронний ресурс]: Щоквартальне аналітично–статистичне видання "Платіжний баланс і зовнішній борг України" / НБУ. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71174>.*
2. *Статистичні матеріали по стану державного боргу України на 31.10.2012 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=325755*
3. *Боргова стійкість України: критерії оцінювання та особливості методології / Рибак С., Каранетян О. // Вісник ТНЕУ. – 2011. – № 3. – С. 51.*
4. *Підходи до систематизації й контролю ризиків, пов'язаних із управлінням державним боргом в Україні / Лондар С.Л., Башко В.Й. // Фінанси України. – 2012. – № 6. – С. 4-10.*

Вікторія ДУДЧЕНКО

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи
Національного банку України», м. Суми

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ БОРГОМ

В сучасних умовах нестабільності світової фінансово-кредитної та національних фінансово-бюджетних систем, загострення проблем державної заборгованості, підвищення вимог до національної економічної безпеки актуалізується питання формування цілісної концепції управління державним боргом. В умовах обмеженості внутрішніх національних ресурсів, зростання ролі зовнішніх джерел фінансування, враховуючи переважання у структурі державного боргу зарубіжних країн зовнішніх запозичень та з урахуванням наслідків світової економічної кризи, що лише загострила проблему світової заборгованості, посилюється роль стратегічної управління зовнішнім державним боргом. Оптимізація боргового управління потребує розробки та впровадження цілісної боргової стратегії, що сполучає завдання поточного та стратегічного коригування, спрямованості та орієнтації на вирішення поточних проблем з одночасною розробкою планів та прогнозів на майбутнє.

Характерними рисами стратегічного управління зовнішнім державним боргом мають стати: спрямування на встановлення балансу боргової політики з невизначеним, нестабільним середовищем – узгодження боргової та макроекономічної політики, боргової та бюджетної політики; оцінка і передбачення змін у зовнішньому середовищі – прогнозування кон'юнктури ринку зовнішніх запозичень, зокрема, ринку державних цінних паперів; залучення коштів для фінансування витрат бюджету з урахування потреб у витратах і можливостей виконання витратних потреб у необхідний строк і в повному обсязі; вибір засобів адаптації до змін зовнішнього середовища – виявлення і впровадження ефективних методів регулювання зовнішнього державного боргу, пошук ефективних схем здійснення запозичень; наявність багатоваріантного боргового планування, комплексного планування державних зовнішніх запозичень, розробка довгострокової стратегії зовнішніх державних запозичень; планування капітальних витрат бюджету з урахування можливостей бюджету по їх фінансуванню за рахунок власних та запозичених ресурсів.

Дієвість системи стратегічного управління зовнішнім державним боргом базується на чіткому визначенні, впровадженні і виконанні стратегічних цілей та базових принципів. Для формування ефективної структури управління державним боргом ми пропонуємо групу стратегічних цілей з наступних складових: обмеження боргового навантаження на державний бюджет; мінімізація вартості обслуговування державного боргу; оптимізація структури державного боргу; задоволення, за рахунок зовнішніх запозичень, потреб уряду в додаткових фінансових ресурсах, необхідних для фінансування загальнонаціональних програм. В основу

стратегічного управління зовнішнім державним боргом мають бути покладені наступні базові принципи:

1. Принцип глобальності, що полягає у формуванні загальної спрямованості державної політики на боргове фінансування, визначенні стратегії і направленості боргової політики на використання зовнішніх джерел фінансування;

2. Принцип цілісності, що відображає взаємозв'язок елементів системи управління державним боргом, сполучення системи стратегічного управління зовнішнім державним боргом, в контексті зовнішньої позикової та боргової політики, з фінансово-бюджетною політикою країни.

3. Принцип гнучкості, що реалізується у проведенні постійного моніторингу елементів фінансового ринку та координації дій на національному та світовому ринках позичкового капіталу.

4. Принцип безперервності та послідовності, що характеризує постійність і поступовість впровадження стратегічних змін, з урахуванням особливостей нових та результатів здійснених зовнішніх запозичень.

5. Принцип збалансованості, що відображається у формуванні стратегії законодавчого обмеження обсягу державних зовнішніх запозичень, в узгодженні дохідності зовнішніх державних цінних паперів із загальними тенденціями світового фінансового ринку; в гармонізації економічних інтересів держави та зовнішніх інвесторів.

6. Принцип обґрунтованості, що відображає реалістичність стратегічних боргових планів здійснення зовнішніх запозичень, узгоджених з оцінкою параметрів зовнішнього середовища та необхідну економічну та фінансову ефективність використання зовнішніх державних запозичень.

Створення ефективної концепції стратегічного управління зовнішнім державним боргом має базуватися на формуванні боргової стратегії у контексті створення і затвердження перспективного фінансового плану і довгострокової програми регулювання зовнішнього державного боргу, що має враховувати ступінь боргової стійкості країни, особливості міжнародного руху капіталу, світового фінансового ринку.

Максим ЖИВКО

Тернопільський національний економічний університет

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Теорія розвитку цивілізаційних відносин суспільства є досить масштабним та дискусійним питанням, зміна парадигми суспільствознавства, формаційний підхід до історії поступились місцем цивілізаційному, який приділяв увагу проблемам взаємодії локальних цивілізацій, діалогу культур та переходу до глобального партнерства і співпраці, що стає центральним завданням для всього людства, що створює новий етап в розвитку теорії цивілізацій.

Закінчення холодної війни в кінці ХХ ст. поставило питання щодо подальшого існування біполярної системи світового господарства. Процеси глобалізації, що охоплюють сучасний світ знищують кордони економічних та соціальних систем різних країн світу. Сьогоднішнє суспільство в умовах постбіполярного світу на світову арену якого виходять нові країни-гравці, які претендують на великодержавність в глобально-стратегічному плані та зіштовхуються не стільки з військово-політичними, скільки з економічними, соціальними та науково-технічними викликами. Адже відомо, що саме в цих сферах вони нерідко програють гонку в змаганні з найбільш динамічними суб'єктами світового співтовариства. Прикладом можуть служити нові економічні гіганти, які не тільки наздоганяють США, але в ряді областей випереджають їх. У сфері економіки та науково-технічного прогресу вперед стрімко виходять ЄС, Німеччина, Японія, Китай. Дана ситуація виводить на перший план діалог цивілізацій та розвиток якісно нових економічних відносин, що потребують рівноваги граничних ресурсів таких, як: людський капітал, земля, мінеральна сировина, інноваційний та виробничий капітал, а також знання, як основу smart-економіки.